

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

Articulus II. An voluntas in suis actibus possit pati violentiam, &
coactionem?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

formalem (hoc modo verberato sunt involuntaria verbera conanti omnimodè illa evitare) aut contra actum interpretativum absolutum præsumptum, aut conditionatum explicatum *num. 31*. Taliter est involuntaria occisio amici ignorata, quia prudenter præsumitur amicum totis viribus conaturum eam vitare, si posset P. Joann. Marin. *de Actibus Human. D. 3. num. 1*. Involuntarium hoc tertio modo sumptum definitur dictâ definitione. Et quidem per primam partem definitionis involuntarii, definitur Involuntarium ex vi illatum, per secundam verò involuntarium, quod fit ob ignorantiam.

Unde ad involuntarium contrariè, seu positivè tale ob ignorantiam, non sufficit, quòd fiat inscienter, sed insuper opus est, ut ignorantia sit adjunctus interpretativus conditionatus renisus, id est, homo debet esse ita dispositus, ut si non ignorasset, non fuisset operatus. Hujus autem renitentia indicium habetur tunc,

quando dolor, ac tristitia sentitur ab operante propter id factum. Quòd si operans deprehendat, se id opus etiam remota ignorantia facturum fuisse, opus factum non est voluntarium, quia non præcessit ex cognitione, non etiam est involuntarium contrariè ob defectum renisus, sed est involuntarium privativè, seu non voluntarium.

Quapropter sicut ad voluntarium requiruntur duo, nempe principium intrinsecum, & cognitio, ita ad involuntarium contrariè oppositum opus est duobus principiis contrariis, videlicet ignorantia, & vi; ignorantia opponitur cognitioni, vis verò principio intrinseco.

Inter voluntarium, & involuntarium positivum datur medium negativum, possumus enim aliqua pati, ea nec volendo, nec nolendo, sed Jure passivè se habendo, ut si quis se purè passivè habens, deferatur ad aliquem locum, quo casu nec voluntariè, nec involuntariè defertur.

ARTICULUS II.

An voluntas in suis actibus possit pati violentiam, & coactionem?

284. **V**iolentum Philosophus 3. *Eth.*
1. definit esse id cujus principium est foris, nihil prorsus eo conferente, cui vis est illa.
ra. Unde communis apud Esparz. hic *quest. 7. a. 5.* dicit. *Violentum esse,*

quod ab extrinseco provenit, passo non conferente vim; id est resistente passo, cui fit violentia, proinde ly nihil, aut non conferente, sumitur hic non purè negativè, sed etiam positivè. Violentum non differt à coacto, nisi quod illud ad

ad plura se extendat, nempe etiam ad inanimata, sic gravibus fit violentia, dum moventur ab extrinseco sursum, coactum autem se extendit ad sola animata, imò propriè ad sola rationalia. Unde ad violentum requiritur, quòd sit contra appetitum, seu inclinationem innatam, coactum autem, quod sit contra appetitum, seu inclinationem elicitam; coactum enim dicitur, quia est contra actum resistentem.

Hinc colliges, cur dona supernaturalia divinitus infusa non sint nobis violenta, etsi sint à principio extrinseco nullam vim, seu inclinationem ad ea conferente animâ, quæ est illorum subiectum, quia iis positivè non obluatur.

Colliges 2. Christo, ac Martyribus non fuisse mortem simpliciter violentam, nisi secundum quid, ita S. Th. 1. 2. *quest. 6. a. 5. ad 2. Cum actio inquit infertur ab aliquo exteriori manente in eo, qui patitur voluntate patienda, non est violentum simpliciter, sed secundum quid; quia, licet ille, qui patitur, non conferat agendo, confert tamen volendo pati, & ideo non potest dici involuntarium.*

Similiter contrahere, seu infectere membra e. g. manum contra naturalem dispositionem, non simpliciter, sed secundum quid est violentum, uti explicat cit. Th. ad 3. *est violentum inquit quantum ad membrum particulare, non tamen simpliciter, quantum ad ipsum totum;* voluntas enim constituens totum sic appetit, seu inflexio est juxta inclinationem elicitam.

Pariter, quod cadens in fluvium submergatur, non fit illi violentia simpliciter.

cum non sit adæquate à principio extrinseco, sed juxta innatam inclinationem corporis gravis, est tamen submersio violenta secundum quid, quatenus non procedit à principio intrinseco appetitivo.

Possè fieri violentiam simpliciter talem tam principio passivo, quam activo probatur facilè, & quidem de activo constat in igne Babylonico, cui contra innatam inclinationem negavit DEUS combustionem trium puerorum, igitur negatio combustionis fuit igni violenta.

De passivo etiam probatur contra Vasq. 1. 2. *D. 25. cap. 3. num. 18. Granad. &c. non semper est,* inquit S. Th. 1. 2. *ad 2. Violentum, quando passivum immutatur è suo activo, sed quando hoc fit contra interiorem inclinationem passivi:* Sed fieri potest aliquid contra inclinationem principii passivi e. g. materiae primæ; hæc enim datâ ultimâ dispositione ad formam habet naturalem appetitum, seu inclinationem ad talem in specie formam, quæ potest illi denegari: hæc denegatio est illi simpliciter violenta, uti & denegatio omnis formæ, cum habeat nexum naturalem cum aliqua forma, aut collatio formæ oppositæ dispositioni. His de natura violenti præmissis.

285. Dico 1. Voluntatem posse pati violentiam, ac coactionem in actibus imperatis aliarum potentiarum virtutis exercitis, ita S. Th. 1. 2. *ad 4. probatur:* possunt potentia externa impediri, ne exequantur imperium voluntatis e. g. decrevit quis hodie esse sobrius, audire missam, ante idolum genua non incurvare, hujus imperii executio potest impediri, vi ap-

Et

rien-

riendo os, ac per os violenter apertum infundi vinum inebrians, potest domi claudi, ne die festo Sacro interfuit, possunt ante Idolum vi genua incuruari, sed per hos actus fit voluntati violentia, cum fiant contra ejus elicitam inclinationem, nec ullam vim voluntas in eos conferat. In hujusmodi actibus nulla intervenit culpa defectu voluntarii, seu consensus eliciti à voluntate; hi defectus excusat virginem vi oppressam, estque oppressio, ac copula illi violenta, etsi copula sit juxta inclinationem appetitus sensitivi, & huic non violenta, Amic. tom. 3. D. 3. num. 117.

286. Dico 2. Potest voluntati divinitus fieri violentia in actu primo proximo determinata ad speciem actus e.g. amoris, ne hunc eliciat, ita communis cum Soarez 1. 2. D. 2. Sec. 2. Contra Joan. à S. Th. 1. 2. D. 4. a. 1. & communem Thomistarum, probatur, potest DEUS in sensu composito visionis beatificæ negare concursum suum ad sui amorem, hoc casu fieri voluntati violentiam, per negationem amoris ostendo, tunc fit voluntati per negationem amoris violentia, quando negatio amoris est contra naturalem inclinationem voluntatis, sicut materiæ primæ fit violentia quando negatur illi forma, quæ illi conaturaliter est debita &c. per num. 284. Sed stante visione beatificâ, si DEUS deneget suum concursum ad amorem, negatio amoris est contra naturalem inclinationem voluntatis, quia positâ visione DEI, voluntas ex natura rei necessitatur ad amorem, ac ei est debitus concursus ad illum, ita ut citra miraculum negari non possit, sicut igni Babylónico non potest sine miraculo

negari concursus ad combustionem, & ideo tunc passus est violentiam.

Resp. Joannes à S. Th. esse disparitatem, quod ignis in actu secundo conetur ad effectus contrarios negationi combustionis producendo calorem, & dispositionem ad comburendum, at voluntas datâ visione nullum in actu secundo ponit conatum, sed solum inclinatur in actu primo, inclinatio autem in actu primo non sufficit, ut fiat illi violentia, inclinatio enim in actu primo est indifferens, ut operetur, vel non operetur, si DEUS præstat concursum operatur, si non præstat non operatur.

Contra est, materiæ primæ ultimò dispositæ ad formam negatio formæ est violenta, estò post ultimam dispositionem nullum conatum passivum ponat in actu secundo ad formam ignis, sed solum habeat inclinationem in actu primò. Hac voluntatis inclinatio, est inclinatio in actu primo elicitive, & in actu secundo inclinative, quia actu inclinatur.

Contra est 2. Quod ignis Babylonicus, si aliquem calorem produxerit, is non fuerit ultimò disponens, aliàs eo fuissent pueri torti, sed in gradu remisso, hoc ipso autem iste conatus in actu secundo est inefficax, atqui ad violentiam non sufficit fieri contra conatum inefficacem, aliàs multa peccata, quæ comittimus essent coacta, ac violenta, quia fiunt contra displicentiam, & voluntatem inefficacem ea vitandi: & mercator sæpe projicit merces in mare contra voluntatem inefficacem eas retinendi, quoniam projectio sit violenta, sed est voluntaria.

Requiritur ergo, ut aliquid sit co-

Re

actum, quod sit contra voluntatem affectivè efficacem, ita ut non solum voluntas pugnet cum termino, quem agens ponit, sed etiam pugnet cum eo, quod illum permittat, si potest illum sine magna difficultate vitare.

Hinc, quando Prelatus peccatum suorum non potest vitare sine magno discrimine, & difficultate, dicitur cogi ad permittenda peccata, Marin. *de Actib. Hum. D. 3. num. 2.* qui *num. 24.* dicit, dum voluntas Beati impediretur ab amore, quod exigat motionem, seu concursum DEI ad amorem, & ipsum amorem: & idè denegato à DEO concursu non quiesceret naturaliter voluntas Beati, siquidem actu exigeret concursum. Illa ergo causa, quæ sunt capaces motionis DEI ad operandum, at nec exigunt motionem, nec operationem (ita se habet à respectu lucis) non sunt in statu violento, sive detur illis motio, & operatio, sive non detur. Alia causa sunt, quæ in actu primo exigunt motionem DEI, & operationem, & his fit violentia, dum negatur motio, ac operatio.

287. Dico 3. Voluntas sive circa suos actus elicitos tantum, sive etiam imperatos cogi non potest, ita S. Th. cit. *a. 4.* & communis Scholasticorum, contra Carleton *tom. 1. D. 87. S. 4.* Oviedo *1. 2. Contrav. 20. num. 36.* Marin. *de Actib. Hum. D. 3. à num. 33.* Probat, nullus actus, qui est à principio intrinseco cum cognitione finis potest esse voluntati coactus, seu violentus, sed omnis actus à voluntate elicitus etiam imperatus, est à principio intrinseco cum cognitione finis, ut per se patet, ergo

nullus actus à voluntate elicitus etiam imperatus potest esse voluntati coactus, seu violentus. Major probatur, nullus actus qui est à principio activo intrinseco cum cognitione finis potest esse à principio extrinseco cum renitentia passi; actus enim, qui est à principio intrinseco activè se movente ex cognitione finis est juxta appetitum, ac inclinationem passi, sed actus qui est juxta appetitum seu inclinationem passi, repugnat, ut sit à principio extrinseco cum renitentia passi, aliàs esset, & simul non esset cum renitentia passi, sed ad coactum, seu violentum necesse est fieri cum positiva renitentia passi, per *num. 284.*

Dices, voluntas multos actus elicit contra propriam inclinationem ut actus tristitia, metus &c. ergo hi sunt involuntarii, proinde coacti, seu violenti. Antecedens probatur, quia voluntas ab his utpotè pœnalibus, & afflictivis libenter esset expedita, seu immunis. Resp. Nego antecedens, actus enim tristitia, & metus &c. sunt causaliter voluntarii, utpote provenientes ab intrinseco voluntatis, hujusque intrinseca inclinatione, nam voluntas, dum intellectus proponit illi grave malum præsens, non vult obiectum triste, & quidem ex sua inclinatione, sed nolendo obiectum triste, necessariò vult suam tristitiam, cum tristitia aliud non sit, quàm fuga, seu nolitio obiecti tristis, ergo voluntas non habet nolitionem de actu tristitia, aliàs non haberet nolitionem obiecti tristis, sed potiùs volitionem.

Similiter metus est fuga mali præcogniti imminentis, quæ fuga est juxta naturam voluntatis, cui obiectum metus

fit contra inclinationem voluntatis. Et ideo actus similes de objecto malo subjective sunt voluntarii, objective vero sunt involuntarii, id est, objectum illorum est contra inclinationem voluntatis.

Quod S. Th. 1. 2. *quest.* 71. *a.* 2. dicat peccatum esse contra naturam sensus est, quod sit contra naturam prout inclinamem ad bonum honestum rationi

conforme, secus contra naturam prout inclinamem ad bonum delectabile materiae conforme. Voluntatis enim adaequatum objectum non est solum bonum honestum, sed quodvis bonum naturae consonum, est enim appetitus universalis inclinans ad bonum totius suppositi, tale autem non est solum honestum, sed etiam delectabile.

ARTICULUS III.

An concupiscentia sit causâ involuntarii?

188. **N**omine concupiscentiae venit passio vehemens residens in appetitu sensitivo seu affectus materialis appetitus sensitivi. Est duplex; strictè; ac latè sumpta: strictè talis est affectus materialis appetitus sensitivi appetens bonum delectabile sensibile absens. Latè sumpta significat omnem motum distinctum à metu appetitus sensitivi, sive appetentis bona sensibilia, uti fit per amorem, gaudium, desiderium; sive refugientis mala sensibilia; ut fit per dolorem, iram, odium, avaritiam, &c. sic ira inclinât in vindictam, avaritia in lucra, luxuria in actiones turpes &c. Nomine itaque concupiscentiae hîc non intelligitur ullus actus appetitus rationalis, seu voluntatis. Sermo est de concupiscentia lata, eaque antecedente.

Ea est duplex; una antecedens, seu preveniens actum voluntatis hancque alliciens ad similem affectum spirituales eliciendum circa idem objectum, idcirco

ordine causalitatis antecedit consensum voluntatis, ut quando viso objecto appetitus sensitivus commotus invitat voluntatem ad similem affectum spirituales. Altera est consequens, quæ in appetitu sensitivo excitatur ab arbitrio voluntatis, ut si ex libera turpium imaginatione sentias motus carnales, ista sensatio delectativa carnis ordine causalitatis, sequitur consensum voluntatis deliberatèque in appetitu sensitivo excitatur, de qua ut consequens est, certum est non causare involuntarium, quia est effectus voluntarii supponens antecedenter voluntatem ex sua libertate inclinamem.

Dixi ut consequens, quia relatè ad subsequentes actus voluntatis est passio antecedens, & tunc de ea, quâ tali idem sentiendum, quod de antecedente; semel enim excitata in appetitu sensitivo potest esse causâ, ut voluntas de novo excitetur ad operandum ferventiùs, aut novè actu.